22. 6. 2010

ID: 63966

Řízení o uspokojení nároku převodem náhradního pozemku oprávněné osobě

Řízení o uspokojení nároku převodem náhradního pozemku oprávněné osobě je řízením o určitém způsobu vypořádání vztahů mezi účastníky ve smyslu § 153 odst. 2 o. s. ř. Nárok oprávněné osoby tu lze uspokojit vícero způsoby a soud v řízení není žalobním návrhem vázán. Ukáže-li se v průběhu řízení, že oprávněnou osobou vybraný pozemek není k převodu způsobilý, lze žalobě vyhovět i převodem jiného (vhodného) pozemku, především z nabídky P. f. ČR, za předpokladu, že s takovým plněním oprávněná osoba souhlasí.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 3453/2007, ze dne 4.11.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců a) V. N., a b) H. S., obou zastoupených advokátem, proti žalovanému P. f. ČR, o převodu náhradních pozemků, vedené u Okresního soudu v Klatovech pod sp. zn. 4 C 288/2005, o dovolání žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 2. 2007, č. j. 10 Co 621/2006-92, tak, že rozsudky Krajského soudu v Plzni ze dne ze dne 12. 2. 2007, č. j. 10 Co 621/2006-92, a Okresního soudu v Klatovech ze dne 14. 8. 2006, č. j. 4 C 288/2005-69, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Klatovech k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Klatovech (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 14. 8. 2006, č. j. 4 C 288/2005-69, zamítl žalobu, jíž se žalobci domáhali, aby žalovanému byla uložena povinnost uzavřít s nimi kupní smlouvu o obsahu uvedeném ve výroku rozsudku, jímž předmětem je převod pozemku parc. č. 218/1 v katastrálním území Š. (výrok I); současně soud prvního stupně rozhodl i o náhradě nákladů řízení (výrok II). Vycházel ze zjištění, že žalobci jsou oprávněnými osobami podle § 4 odst. 2 písm. c) zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“), jejichž nemovitosti (přesněji zemědělský majetek jejich rodičů) přešly na stát v rozhodné době způsobem uvedeným v § 6 odst. 1 písm. r) zákona o půdě. Podle pravomocných rozhodnutí pozemkového úřadu nelze některé z pozemků oprávněným osobám vydat, jelikož jde o pozemky zastavěné, popřípadě patřící jiným fyzickým osobám (§ 11 odst. 1 zákona o půdě). Žalobci mají proto právo na převod jiných (náhradních) pozemků. Nelze však vyhovět jejich návrhu na uzavření kupní smlouvy o převodu konkrétního, jimi vybraného pozemku, neboť s účinností od 14. 4. 2006, po novele provedené zákonem č. 131/2006 Sb., je postup P. f. ČR při převodech náhradních pozemků oprávněným osobám regulován (do zákona nově včleněným) ustanovením § 11a. Prodej pozemku mimo veřejnou nabídku žalovaného nyní zákon nepřipouští.

K odvolání žalobců Krajský soud v Plzni jako soud odvolací shora označeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Se skutkovými i právními závěry soudu prvního stupně se ztotožnil. I on připustil, že žalobci mají nárok na převod náhradního pozemku za nevydané pozemky, jehož uspokojení nedosáhly ani za třináct let od účinnosti zákona. Ustanovení § 11a zákona o půdě ovšem přímý prodej vybraného pozemku oprávněným osobám nyní nepřipouští.

Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci dovolání. Označili je za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a uplatnili jím dovolací důvod podle § 241a

odst. 2 písm. b) o. s. ř., tvrdíce, že rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Konkrétně namítali, že odvolací soud při výkladu dotčených právních předpisů nerespektoval jejich právo na ochranu majetku, jež jim zaručuje Úmluva o lidských právech a základních svobodách, ve znění dodatkových protokolů, v interpretační praxi Evropského soudu pro lidská práva i Ústavního soudu České republiky. Nárok žalobců na převod jiného (náhradního) pozemku zůstává neupokojen po dobu delší patnácti let, během níž žalovaný pozemky převáděl jiným osobám, aniž by respektoval prioritu restitučních nároků. Žalobci navrhli, aby rozsudky soudů obou stupňů byly zrušeny a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) - se zřetelem k době vydání rozhodnutí odvolacího soudu - postupoval v dovolacím řízení podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. 6. 2009 (čl. II, bod 12 zák. č. 7/2009 Sb.). Po zjištění, že dovolání bylo podáno oprávněnými osobami (účastníky řízení), zastoupenými advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.) a ve lhůtě stanovené § 240 odst. 1 o. s. ř., zabýval se tím, zda je přípustné.

Jelikož rozsudkem odvolacího soudu byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, který je prvním rozhodnutím tohoto soudu o věci samé (tedy nejde zde ani o případ skryté diformity rozhodnutí podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř.), může být přípustnost dovolání založena pouze ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., tedy při splnění podmínky zásadního právního významu napadeného rozhodnutí odvolacího soudu, tj. spočívá-li rozhodnutí odvolacího soudu o věci samé na právní otázce v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud neřešené nebo rozhodované odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozdílně, nebo řešené v rozporu s hmotných právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Rozhodnutí odvolacího soudu o věci samé vychází z prvního názoru, že od doby účinnosti zákona č. 131/2006 Sb. (tj. od 14. 4. 2006), jímž byl zákon o půdě novelizován a nově do něj bylo včleněno ust. § 11a, nemohou již oprávněné osoby své právo na převod jiného (náhradního) pozemku realizovat prostřednictvím žaloby na vydání konkrétního pozemku.

Odvolacím soudem řešenou otázkou, tj. problematikou převodů náhradních pozemků oprávněným osobám za pozemky, které jim nelze vydat (vrátit) podle zákona o půdě, se dovolací soud zabýval v řadě svých rozhodnutí (srov. zejména rozsudek ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 28 Cdo 4180/2007, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 72, ročník 2008, popř. rozsudky ze dne 28.5.2008, sp. zn. 28 Cdo 1197/2008; ze dne 30. 9. 2008, sp. zn. 28 Cdo 808/2008; ze dne 6. 1. 2009, sp. zn. 28 Cdo 3250/2008; ze dne 24. 3. 2009, sp. zn. 28 Cdo 1082/2008; a mnohé další). Neopomněl vždy připomenout, že jedná se o problematiku komplikovanou a zákonodárcem nepřehledně upravenou, což bezpochyby přispělo k tomu, že žalovaný svou povinnost převádět náhradní pozemky oprávněným osobám plnil v míře nedostatečné a nápravě majetkových křivd podle restitučních zákonů (zde podle zákona č. 229/1991 Sb.) tak nebyla v tomto směru věnována patřičná pozornost. Již v rozsudku ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 28 Cdo 1847/2001, přitom vyslovil názor, že nárok oprávněné osoby na náhradní pozemek je právem, jehož splnění musí být vynutitelné; jde tedy o právo soudem chráněné a lze je realizovat uložením povinnosti uzavřít smlouvu.

Na tomto právním názoru Nejvyšší soud konstantně setrvává i po účinnosti zákona č. 131/2006 Sb., jímž bylo do zákona o půdě (s účinností od 14. 4. 2006) nově včleněno ustanovení § 11a upravující podrobněji postup při převodu náhradních pozemků oprávněným osobám. Z hlediska řešeného právního vztahu neshledává podstatný rozdíl mezi postavením oprávněné osoby podle současné úpravy s úpravou převodu náhradních pozemků, jež byla i dříve podrobně upravena zákonem č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a o změně dalších zákonů (srov. zejm. ust. § 2 písm. a) a § 7 tohoto zákona).

Ačkoli zásadně platí, že oprávněné osoby nemají ani podle zákona č. 95/1999 Sb. právo výběru konkrétních pozemků, jež jim mají být jako pozemky náhradní převedeny do vlastnictví (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2007, sp. zn. 28 Cdo 3042/2006), s ohledem na konkrétní okolnosti případu takový postup vyloučit nelze, jde-li o pozemek vhodný, který již byl nabídnut k převodu ve veřejné nabídce (znovu srov. výše citovaný rozsudek Nejvyššího soudu, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 72, ročník 2008). I po účinnosti zákona č. 161/2006 Sb. pokládá Nejvyšší soud za aktuální a nadále použitelnou judikaturu Ústavního soudu, řešící problematiku převodu náhradních pozemků (zejm. srov. nález ze dne 4. 3. 2004, sp. zn. III. ÚS 495/02, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 33, svazek 32, popř. nález ze dne 30. 10. 2007, sp. zn. III. ÚS 495/05). Názory, k nimž již dříve dospěl Ústavní soud, nelze pokládat za překonané jenom tím, že postup P. f. ČR je nyní upraven i jiným právním předpisem, podrobněji, než tomu bylo dříve. I nadále platí, že nároky oprávněných osob na převod náhradních pozemků mají přednost před prodejen pozemků jiným osobám. Pokud nárok podle zákona o půdě není dlouhodobě uspokojován, je úkolem obecných soudů zkoumat, zda ze strany P. f. nejedná se o libovůli či dokonce svévoli; prostředkem ochrany práva oprávněné osoby může být v takovém případě i žaloba na vydání konkrétního pozemku (nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 495/02).

Dovolací soud současně připomíná, že řízení o uspokojení nároku převodem náhradního pozemku oprávněné osobě je řízením o určitém způsobu vypořádání vztahů mezi účastníky ve smyslu § 153 odst. 2 o. s. ř. Nárok oprávněné osoby tu lze uspokojit vícero způsoby a soud v řízení není žalobním návrhem (petitem) vázán (k tomu srov. kupř. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 1. 2009, sp. zn. 28 Cdo 3250/2008). Ukáže-li se v průběhu řízení, že oprávněnou osobou vybraný pozemek není k převodu způsobilý, lze žalobě vyhovět i převodem jiného (vhodného) pozemku, především z nabídky P. f. ČR, za předpokladu, že s takovým plněním oprávněná osoba souhlasí.

Jiné řešení nastolené právní otázky odvolacím soudem je tedy v rozporu s hmotným právem a současnou interpretační praxí dovolacího soudu. Proto je třeba na dovolání pohlížet jako na přípustné (§ 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř.) a současně i důvodné.

Jelikož důvody, pro které je rozsudek odvolacího soudu nesprávný, platí i pro rozsudek soudu prvního stupně, přistoupil dovolací soud ke zrušení rozsudků obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Autonomie vůle (exkluzivně pro předplatitele)
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Střídavá péče (exkluzivně pro předplatitele)
- Styk dítěte s rodičem (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávné poučení
- Nájem bytu
- Nároky pozůstalých (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost státu za újmu (exkluzivně pro předplatitele)
- Promlčení (exkluzivně pro předplatitele)
- Valná hromada (exkluzivně pro předplatitele)
- Doručování